

Eindrapportage Frugi Venta “Fytosanitaire projecten uien”

Groenten en Fruit Handelsplatform Nederland

Bezuidenhoutseweg 82

Postbus 90410

2509 LK Den Haag

Tel. 070 33 55 010

info@frugiventa.nl

www.frugiventa.nl

Rapportage Fytosanitaire projecten uien

Inhoudsopgave

1.	Markttoegangs dossiers	3
1.1	Nederland wereldspeler uienmarkt	3
1.2	Kansen nieuwe afzetmarkten	4
1.3	Fytosanitaire markttoegang	4
1.4	Markttoegang Indonesië	5
1.5	Markttoegang Panama	6
1.6	Overige landen	7
2.	Onderzoek ziekten en plagen	8
3.	Rassenonderzoek zaaiuien	9

Uw sector investeert in
deze activiteit via het

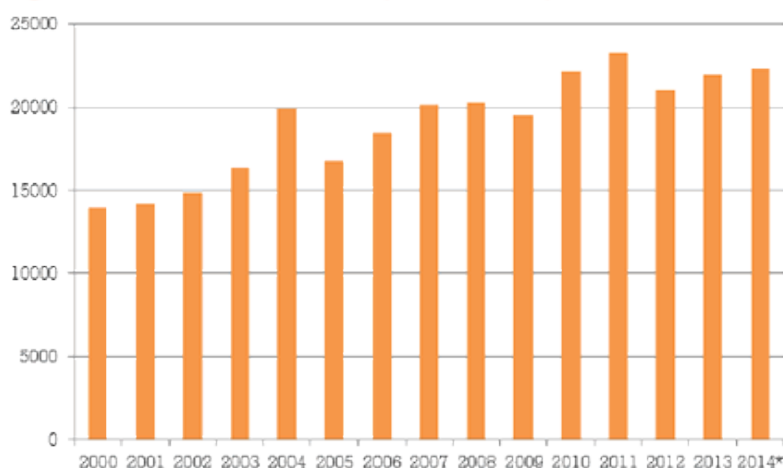
Productschap Tuinbouw

1. Markttoegangsdossiers

1.1 Nederland wereldspeler uienmarkt

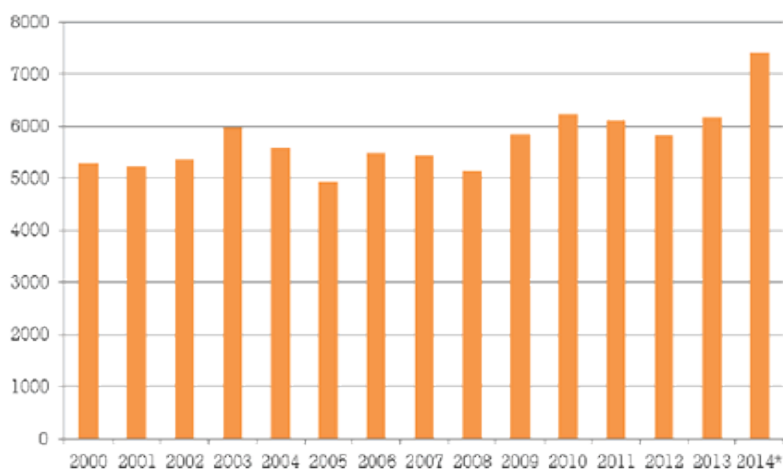
De belangrijkste productielanden van uien wereldwijd zijn China en India. Nederland valt met een productie van circa 1,3 miljard kilogram en een aandeel van circa 2% net buiten de top tien. In Nederland wordt circa 90% van de productie geëxporteerd, in andere landen is dat hoogstens 10%. Nederland is met een exportaandeel van zo'n 20% (wisselend met India) de grootste uienexporteur ter wereld. Dankzij de combinatie van een zeer hoge hectareopbrengst en de lage teelt-, verwerking- en transportkosten is ons land leidend op exportgebied. Ook de bekendheid als betrouwbaar handelspartner speelt een grote rol. In de afgelopen vijftien jaar is het exportvolume met circa 75% toegenomen. In het uienseizoen 2012/13 werd voor het eerst meer dan 1 miljoen ton uien geëxporteerd.

Figuur 1. Areaal zaaiuien (x 1.000 ha.)

Bron: CBS

Figuur 2. Areaal poot- en plantuien (x 1.000 ha.)

Bron: CBS

1.2 Kansen nieuwe afzetmarkten

Met een sterk groeiende wereldbevolking en steeds welvarender wordende afzetlanden in o.a. Azië, Latijns Amerika en Afrika liggen de kansen voor Nederlandse uien vooral in het buitenland.

Landen als Rusland en overig Oost-Europa, het Verre Oosten, Latijns Amerika en het Caribisch gebied hebben zich de afgelopen jaren als groeimarkten getoond. Sinds 2008 is echter vooral Afrika als afzetmarkt leidend, met een gemiddelde jaarlijkse volumegroei van 18%. Het Afrikaanse aandeel is gestegen van 29% naar 44%, met Senegal als het belangrijkste afzetmarkt.

De export naar Rusland is sinds de boycot voor Europees product in augustus 2014 geheel stil komen te liggen.

Top 20 exportbestemming NL ui (2013)	
Bestemming	% totaal exportvolume
Senegal	16
Verenigd Koninkrijk	12
Ivoorkust	8
Guinee	5
België	4
Mauritanië	4
Brazilië	4
Frankrijk	4
Rusland	4
Duitsland	3
Maleisië	3
Mali	3
Spanje	2
Sierra Leone	2
Ierland	2
Israël	1
Jamaica	1
Italië	1
Gambia	1
Libië	1

1.3 Fytosanitaire markttoegang

Voor Nederland, met, als één van de pijlers van de economie, een sterke (groeiende) export van plantaardige producten, ook naar landen buiten de Europese Unie, is onbelemmerde markttoegang van het grootste belang. Voor importerende landen staat naast de behoefte aan onze producten ook de gezondheid van de eigen grond en productie voorop. Vandaar dat zij fytosanitaire eisen stellen aan de producten die hun land inkomen.

Mondiaal gezien is het belangrijk de verspreiding van ziektes in plantaardige producten te voorkomen. Niet alleen is dit belangrijk voor de economie, vanwege de hoge kosten die met een uitbraak gepaard gaan, maar ook als bijdrage aan de versterking van voedselzekerheid.

Internationale fytosanitaire overeenkomsten voorzien in maatregelen om de verspreiding van schadelijke organismen, ziekten en plagen te voorkomen.

Elk land heeft specifieke klimatologische omstandigheden. Autoriteiten van de diverse landen stellen dan ook hun eigen fytosanitaire eisen die zij baseren op de risico's van het krijgen van ziekten die gepaard gaan met handel. Ieder land kent zijn ook weer haar eigen procedures en afhandeling.

Het Derde Landenteam Markttoegang van het ministerie van EZ is een essentiële schakel in het proces tot het verkrijgen van markttoegang. De afspraken voor het kunnen exporteren van uien worden op overheidsniveau vastgesteld en de overheid is de competente autoriteit voor het onderhandelen over fytosanitaire eisen en het beslechten van handelsbarrières.

Er wordt nauw samengewerkt met de NVWA (Team Internationaal), die het ministerie op technisch vlak ondersteunt en de fytosanitaire dossiers opbouwt en beheert. Ook de keuringsdiensten (voor de uiensector het KCB) brengen hun expertise in en is een belangrijke rol neergelegd voor de landbouwraden in de diverse landen.

Dit alles gebeurt in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven (Frugi Venta en de betrokken uienexporteurs en pak/sorteerstations), voor o.a. het aanleveren van uitgebreide informatie over de sector, het opstellen van rapporten en financiering van de noodzakelijke evaluatie-/veldbezoeken van buitenlandse autoriteiten aan de Nederlandse sector.

Voor het verkrijgen van markttoegang in landen buiten de Europese Unie, de zgn. “derde landen” wordt het steeds belangrijker ketenbreed aan fytosanitaire eisen/voorwaarden te kunnen voldoen en deze te borgen. Buitenlandse autoriteiten vereisen in de meeste gevallen dat, voor het verkrijgen van markttoegang, een Pest Risico Analyse (PRA) wordt uitgevoerd, om zo de risico's van import van het betreffende product te kunnen onderzoeken. Dit zijn zeer langdurige en kostbare processen, die vaak jaren in beslag nemen.

1.4 Markttoegang Indonesië

De export van Nederlandse uien naar Indonesië heeft de afgelopen jaren een zeer grillig karakter gekend. In 2009 werd de fytosanitaire wetgeving in Indonesië aangescherpt, met eisen waaraan Nederland niet kon voldoen, zoals o.a. behandeling met Methylbromide (in Europese Unie niet toegestaan) en een koude behandeling van min 18C. Dit had tot gevolg dat vanaf 1 november 2009 de export naar Indonesië niet meer mogelijk was. De export naar Indonesië betrof weliswaar “slechts” zo'n 1.5% van het totaal geëxporteerde volume Nederlandse uien, maar is vanwege haar specifieke vraag naar kwaliteit en periode waarin ze aan de markt zijn (vroeg in het seizoen) erg interessant voor Nederland. Jaarlijks werd zo'n 15.000 ton uien uitgevoerd naar deze bestemming met een marktwaarde van 3 – 5 miljoen euro. De afzetpotentie van Indonesië (en omliggende landen) is echter vele malen groter, gezien haar jaarlijkse uienimport.

Door de sector zijn, in samenwerking met de overheid, diverse rapporten opgeleverd, met o.a. een beschrijving van het gehele ketenproces (van zaadproductie tot export) en factsheets over de voor Indonesië van toepassing zijnde ziekten en plagen. Dit resulteerde in een opening voor de export in april 2011, wel met extra eisen zoals de behandeling van uien met Maleine Hydrazide.

Begin 2012 kwamen wederom signalen over een strenger importbeleid van Indonesië, m.b.t. fytosanitaire gronden maar tevens inzake voedselveiligheid. Dit had tot gevolg dat eerst de (grootste) haven van Jakarta gesloten werd voor import en vervolgens in augustus 2012 de export van Nederlandse uien opnieuw tot stilstand kwam.

Na het opstellen van diverse rapporten over fytosanitair beleid (risico-organismen) en voedselveiligheid (om toegang tot Jakarta te verkrijgen) en diverse onderhandelingen tussen beide autoriteiten, heeft een Indonesische overheidsdelegatie in oktober 2013 de Nederlandse uiensector

bezoekt voor een “field verification”. Speerpunt voor Indonesië bleek m.n. het stengelaaltje *Ditylenchus dipsaci*, waarvoor “pest free production sites” ingesteld moesten worden. In november 2013 is, tijdens een handelsmissie naar Indonesië onder leiding van premier Rutte, een voorlopig akkoord gesloten. Daarop moesten binnen zeer korte termijn percelen aangemerkt worden voor export naar Indonesië en bemonsterd en geanalyseerd op *Ditylenchus dipsaci*. Dankzij de inzet van BLGG en De Groene Vlieg is dit op tijd gelukt en is ruim 500 hectare uienpercelen (in Zeeland en Flevoland) geschikt verklaard voor de export naar Indonesië. Wel met een hoog kostenplaatje; dit heeft de sector ruim € 140.000 gekost.

Na de zomer van 2014 (nieuwe oogst) zijn de eerste Nederlandse uien naar Indonesië geëxporteerd. Dit is succesvol verlopen. Voor het nieuwe seizoen in 2015 zullen opnieuw percelen aangemeld, bemonsterd en geanalyseerd moeten worden.

Zie voor meer informatie inzake de landeneis van Indonesië:

<http://www.nvwa.nl/onderwerpen/export-landenoverzicht/dossier/indonesie/groente-en-fruit>

1.5 Markttoegang Panama

Rond 2006 is de export van uien naar Panama, als gevolg van fytosanitaire eisen, tot stilstand gekomen. Van een volume van circa 10.000 ton in 1999 liep de export terug tot nog geen 40 ton in 2006. Reorganisatie van de fytosanitaire autoriteit (waardoor een nieuwe organisatie, AUPSA, ontstond onder verantwoording van drie ministeries Volksgezondheid, Landbouw en Handel) leidde tot het strikter uitvoeren van de bestaande regelgeving.

In 2008 heeft het bedrijfsleven de Nederlandse overheid verzocht het dossier tot markttoegang in Panama op te starten. Overleg met de Panamese autoriteiten was echter niet succesvol, aangezien Nederland niet kon voldoen aan de eis van “plaagvrije gebieden”; er kon geen “gebiedsvrij”garantie worden afgegeven dat de percelen vrij waren van o.a. de stengelaaltjes *Ditylenchus destructor* en *Ditylenchus dipsaci*. Het Nederlandse voorstel om de partijen te bemonsteren bij export en op het fytosanitair certificaat te verklaren dat de partijen vrij zijn van genoemde organismen, werd niet geaccepteerd door Panama. Vervolgens is het dossier volkomen stil komen te liggen.

In de zomer van 2013 is het dossier nieuw leven ingeblazen, tijdens een bezoek van de Nederlandse overheid aan Panama. Het overleg verliep zeer succesvol, met als resultaat een (concept) akkoord over de export van consumptie-uien. Panama heeft haar “gebiedsvrij eis” laten vervallen en is in plaats daarvan akkoord gegaan met een laboratoriumtest (aanwezigheid diverse organismen) en een additionele bijschrijving op het fytosanitair dat 'de zending vrij is van’.

Zie voor meer informatie inzake de landeneis van Panama:

<http://www.nvwa.nl/onderwerpen/export-landenoverzicht/dossier/panama/groente-en-fruit>

In september 2013 heeft de Panamese overheid een bezoek gebracht aan de Nederlandse uiensector. Frugi Venta heeft, in samenwerking met het ministerie van EZ en de NVWA, het programma opgesteld, waarbij bezoeken zijn gebracht aan o.a. Naktuinbouw (analyse Ditylenchus), een laboratorium (residuen), diverse uienpercelen, pak & sorteerstations, exporteurs en een logistiek afhandelaar. Tevens heeft het KCB een exportinspectie getoond en hierover uitgebreid toelichting gegeven. Verschillende presentaties (fyto-sanitair en voedselveiligheid) hebben de gehele sector in beeld gebracht.

Het bezoek is zeer positief verlopen; de Panamese delegatie heeft aangegeven onder de indruk te zijn van de Nederlandse sector, overheidscontroles en samenwerking tussen alle verschillende partijen (overheid en bedrijfsleven).

Vervolgens zijn in Panama diverse formele vervolgstappen doorlopen ter goedkeuring van de verschillende overheidsinstanties. Begin februari 2014 is de officiële goedkeuring gepubliceerd, wat het startsein inluidde voor de export van Nederlandse uien naar Panama.

1.6 Overige landen

Uiteraard kijkt de uiensector naar meerdere landen om een verzoek tot markttoegang in te dienen. Binnenkort zal het dossier voor Costa Rica ingediend gaan worden. Tevens bekijkt men de mogelijkheden voor a.s. China en India. Wat de voortgang van deze dossiers bemoeilijkt is dat de potentieel interessante landen (m.n. de nieuwe groei-economiën) zeer veel aanvragen krijgen (zo staan in China 80 producten uit 20 landen “in de wachtrij”) en wordt vaak slechts één groenten en fruit product uit Nederland tegelijk behandeld. De uien ondervinden dus ook concurrentie uit eigen land, wanneer eerdere dossiers voor bijvoorbeeld appels en peren zijn ingediend.

2. Onderzoek ziekten en plagen

Voor export is een hoogstaand kwalitatief product een vereiste. De afgelopen jaren hebben Nederlandse uien grote kwaliteitsproblemen gekend door (fyto)sanitaire aantastingen, o.a. door de schimmel "koprot". Tevens zijn (grondgebonden ziekten en plagen) *Fusarium*, *witrot* en bacterieziekten zoals *Erwinia* en *pseudomonas* belangrijke ziekten die een toenemend probleem zijn in de uienverwerking. De sector vermoedt dat de toename van deze bodemziekten een relatie heeft met klimaatverandering. Ook stengelaaltjes en uienvlieg zijn op een aantal bestemmingen belemmeringen om Nederlandse uien te kunnen leveren.

Onderzoek is nodig naar de effectiviteit van verschillende gewasbeschermingsmiddelen/fungiciden tegen diverse schimmels, aaltjes, insecten etc. en detectie-/laboratoriummethoden.

Koprot

De focus van het onderzoek in 2013 lag met name op koprot. Koprot is een voor de uiensector desastreuze ziekte. Enerzijds omdat de ziekte een forse aanslag pleegt op de kwaliteit en opbrengst van uien in de gehele keten en anderzijds omdat de ziekte maar moeilijk gemanaged kan worden. De ziekte komt infrequent voor en als koprot optreedt is de verrassing net als de schade meestal groot. Zowel in 2011 als in 2012 heeft de ziekte zich gemanifesteerd. Voor het imago van "Nederland uienland", maar ook voor de bedrijfskosten en dus het rendement kan dit negatieve implicaties hebben. Ook zijn er altijd risico's dat de bodemvruchtbaarheid terugloopt. Dergelijke kwaliteitsproblemen in teelt en bewaring van uien leiden behalve tot lagere productievolumes ook tot ontevredenheid bij afnemers. Het minimaliseren van het koprot-risico vormt een grote uitdaging voor de hele uienketen, van veredeling tot uitvoerland. Meer focus op innovaties om zo de kwaliteit te verhogen zijn dan ook een must.

Om het koprotprobleem beheersbaar te houden is het van groot belang om deze schimmels te kunnen detecteren, liefst in een zo vroeg mogelijk stadium. In het geval van aantasting kan dan bijvoorbeeld besloten worden om een partij sneller te drogen of vervroegd af te zetten.

Om de ziekte beter te managen is het van belang om te weten of de schimmel aanwezig is, wanneer het weer gunstig is voor sporulatie van de schimmel en welk middel dan het beste toegepast moet worden. De combinatie van beide ontwikkelingen kan zorg dragen voor een goed preventief koprot management. In 2012 zijn veldproeven uitgevoerd waarbij gewasbeschermingsmiddelen zijn vergeleken in een doorspuitschema. Dit heeft inzicht gegeven over de effectiviteit van een aantal middelen. Het is wenselijk deze resultaten te bevestigen. Daarom is het noodzakelijk om ook praktijkstrategieën te toetsen.

In 2014/2015 zal het onderzoek worden voortgezet, waarbij gekeken wordt naar de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een moleculaire test, die het risico op koprot tijdens langdurige bewaring van uien in een zo vroeg mogelijk stadium voorspelt.

3. Rassenonderzoek zaaiuien

Het Nederlandse klimaat leent zich om goede kwalitatieve uien te telen. Aanvullend daarop is het ook belangrijk de (fyto)sanitaire kwaliteit van de ui tijdens de bewaring te behouden. Afzetzekerheid is dan ook een must voor de continuïteit van een rendabele uienteelt, -verwerking en export. Voor verwerkers is het van belang te weten hoe een ras zich gedraagt in de verwerking en welke factoren (gedurende bewaring, verwerking en transport) invloed hebben op het manifesteren van ziekten, plagen of andere kwalitatieve afwijkingen. Hiertoe is samen met de zaadhuizen en uienverwerkers een protocol ontwikkeld waarmee de resultaten voor de praktijk goed bruikbaar zijn. Doelstelling van het onderzoek is meer inzicht te verkrijgen in de eigenschappen van zaaiuien na oogst met praktijkmachines, na bewaring en na verwerking in een professionele verwerkingslijn. Vanwege jaar- en locatie effecten en het verschuiven van het ras assortiment is het onderzoek jaarlijks nodig.

Onderzoek 2013

Onder goede omstandigheden is op twee locaties, Colijnsplaat en Lelystad, gezaaid in april, waarbij gebruik is gemaakt van regulier handelszaad. Per ras is met dezelfde aantallen eenheden gezaaid. Per ras zijn 3 velden gezaaid van 20 m² voor opbrengst en 400m² voor kwaliteitsmonster uit de bewaring. Alle rassen zijn op het juiste moment behandeld voor spruitremming. Begin mei 2014 zijn de uien uit de opslag gehaald en gesorteerd. Het sorteren is uitgevoerd volgens klasse II, dus op dezelfde manier uitgevoerd als bij uien die voor de verkoop bestemd zijn. De uien zijn vervolgens beoordeeld door een commissie van deskundigen. Na het sorteren zijn de rassen beoordeeld op: hardheid, vorm, éénkernigheid, huidvastheid, uniformiteit en algemene indruk. Bovendien is het drogestofgehalte bepaald, de spruitgevoeligheid en de opbrengst. De uitkomsten van het onderzoek in 2013 zijn, gecombineerd met uitkomsten van eerdere jaren, gepubliceerd in bijgaande leaflet. Hierin is een overzicht opgenomen van de eigenschappen en opbrengsten van gele zaaiuierenassen; gemiddelden van 2008 t/m 2013.

Groenten en Fruit Handelsplatform Nederland

Bezuidenhoutseweg 82

Postbus 90410

2509 LK Den Haag

Tel. 070 33 55 010

info@frugiventa.nl

www.frugiventa.nl

Rapport Fytosanitaire projecten uien
November 2014